

Aanbiedingsnota

Behorende bij de beleidsbegroting 2024-2027

September 2023

MOERDIJK

Algemene inleiding

Het college presenteert met deze begroting de tweede begroting van deze bestuursperiode. De ambities uit het bestuursakkoord op het gebied van participatie en samenwerken, woningbouw, energietransitie, (digitale) dienstverlening, integraliteit & preventie in het sociaal domein, volwassenondersteuning en aandacht voor alle groepen nieuwkomers borgen we in deze begroting definitief.

We zien dat in 2023 onze aandacht steeds meer is verschoven van voorbereiden naar uitvoeren. Deze beweging zetten we door in 2024. We zitten aan de juiste tafels met de relevante ministeries, de provincie en onze regionale samenwerkingspartners. Moerdijk is zichtbaar, neemt initiatief en spreekt op alle niveaus haar woordje mee. Daarnaast steken we lokaal de handen nu echt uit de mouwen. De aandacht voor het daadwerkelijk waarmaken van ambities in de leefwereld van onze inwoners gaan we merken in onze openbare ruimte, in het sociaal domein en in dienstverlening & bedrijfsvoering. De concrete voorbeelden hiervan leest u in de verschillende programma's van deze begroting.

Onze focus op het realiseren van de bestuurlijke ambities en nieuwe taken gaat gepaard met een aanzienlijke groei van de gemeentelijke organisatie. Ondanks deze groei van de organisatie en extra middelen om ambities te realiseren is de gemeente Moerdijk financieel gezond. De jaren 2024 en 2025 laten ruime overschotten zien. 2026 is op dit moment structureel sluitend. Voor 2027 staan we er, na vaststelling van de begroting en de eerste begrotingswijziging, met een beperkt tekort nog altijd relatief goed voor. De mindere positie in 2026 ten opzichte van 2024 en 2025 en het tekort in 2027 zijn vooral het gevolg van sterk teruglopende rijksbijdragen. Dit geldt niet alleen voor Moerdijk maar dit geldt voor alle gemeenten in het land. Via de VNG hebben de gemeenten dit inmiddels op de agenda van het Rijk geplaatst. Onze verwachting is dat het Rijk, na de verkiezingen en formatie, een deel van deze verlaging ongedaan zal maken.

Graag schenken we hier extra aandacht aan een aantal ontwikkelingen die zich voordoen.

Er is nog steeds sprake van een krapte op de arbeidsmarkt. Met onze arbeidsmarktstrategie behouden wij nog steeds veel van onze mensen en lukt het ook om goede mensen aan te trekken. Maar de uitdaging is en blijf groot en ondanks onze inzet merken we dat dit soms toch tot knelpunten leidt.

Ook zien we dat er nog steeds geen einde komt aan de stijging van prijzen en bouwkosten. Ramingen die we met de kennis van vandaag maken, moeten we vaak in de toekomst toch bijstellen.

In deze begroting kondigen we ook een aantal grootschalige investeringen aan. Denk hierbij onder andere aan de zwembaden, schoolontwikkelingen en grootschalige woningbouwprojecten. Een deel van deze investeringen zal, veelal via stijging van de kapitaallasten, pas hun beslag krijgen vanaf 2027. In deze wetenschap zullen we als college de komende periode al beginnen met een verkenning van de vraag hoe we de structurele begrotingsruimte de komende jaren kunnen vergroten.

Het college kijkt in deze begroting met vertrouwen naar de toekomst. Na 1,5 jaar waarbij de focus grotendeels lag op het voorbereiden verschuift de focus nu meer en meer naar waarmaken en geven we concrete invulling aan de titel van ons bestuursakkoord: Moerdijk zorgt, bouwt en groeit!

Zevenbergen, 26 september 2023.

Het college van burgemeester en wethouders,

Aart-Jan Moerkerke
Jack van Dorst
Danny Dingemans
Pauline Joosten
Bennie Blom
Hans Slagboom

Financiële uitkomsten meerjarenbegroting 2024-2027

Algemeen

In de meerjarenbegroting 2024-2027 zijn de financiële effecten verwerkt van:

- de in de kadernota 2024-2027 opgenomen voorziene ontwikkelingen van het bestaande beleid en het voorgenomen nieuwe beleid/de voorgenomen nieuwe ambities;
- het financieel effect van de kadervoorstellen van de gemeenteraad;
- budgetmutaties op basis van de ingevulde productformulieren door de budgethouders.

Voor wat betreft het toezichtsregime (preventief of repressief) op onze begroting door Gedeputeerde Staten zijn wij van mening dat we voldoen aan de criteria voor repressief toezicht. Dit betekent dat besluiten tot wijziging van de begroting in de loop van het begrotingsjaar slechts ter kennisname hoeven te worden ingestuurd. De begrotingen van de afgelopen 3 jaren zijn door de provincie steeds onderworpen aan een beperkte toets. Dit betekent automatisch dat de begroting 2024-2027 een uitgebreide toets krijgt.

De criteria voor het bepalen van het toezichtsregime zijn:

- de meerjarenbegroting 2024-2027 is ‘reëel sluitend’, dan wel de begroting 2024 is minimaal reëel sluitend. Dit betekent dat de structurele lasten en baten minimaal in evenwicht moeten zijn;
- de meerjarenbegroting 2024-2027 moet voor 15 november 2023 zijn vastgesteld door de gemeenteraad en worden ingezonden aan GS;
- de jaarrekening 2022 moet voor 15 juli 2023 zijn vastgesteld door de gemeenteraad en aan GS zijn ingestuurd;
- de jaarrekening 2022 moet (minimaal) sluitend zijn.

In dit onderdeel van de aanbiedingsnota wordt een uiteenzetting gegeven van de opbouw van de primitieve begroting vanaf de vastgestelde kadernota. Daarna gaan wij in op enkele onderdelen uit de meicirculaire 2023 en hoe wij hieraan invulling willen geven, effecten van de gewijzigde toets door de provincie op kapitaallasten van nieuwe investeringen en stellen wij voor enkele nagekomen zaken alsnog te verwerken in de begroting. Deze wijzigingen zullen dan technisch worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2024. De primitieve begroting samen met deze 1e begrotingswijziging vormen het vertrekpunt voor het begrotingsjaar 2024. Tot slot wordt nog ingegaan op enkele specifieke onderwerpen, t.w. scan Mens en Maatschappij in relatie tot de taakstelling, belastingdruk, weerstandsvermogen en personeel en organisatie.

Van kadernota 2024-2027 naar primitieve meerjarenbegroting 2024-2027

Kadernota 2024-2027

De gemeenteraad heeft geen wijzigingen aangebracht in de nieuwe ontwikkelingen en grote budgetmutaties die door het college waren aangedragen in de kadernota. Van de door de gemeenteraad zelf ingediende kadervoorstellen zijn er 2 aangenomen, t.w.:

1. Extra capaciteit 'Regie op betaalbaarheid woningen gemeente Moerdijk' (PvdA)
   Om de plannen genoemd in het rapport van de Stec Groep "Regie op betaalbaarheid woningen gemeente Moerdijk" op een voortvarende wijze te kunnen realiseren is mogelijk meer ambtelijke capaciteit vereist en kan dit mogelijk andere (onvoorziene) kosten met zich brengen. De gemeenteraad heeft besloten hiervoor een budget van structureel € 100.000 op te nemen in de meerjarenbegroting.
2. Verhoging van de bijstandsnorm (PvdA, ML)
   Om meer mensen in aanmerking te kunnen laten komen voor bijzondere bijstand is de inkomensgrens voor bijzondere bijstand verhoogd van 110% naar 120%. Beoogd wordt dat door deze maatregel armoede kan worden tegengegaan. De kosten van deze verhoging worden geschat op structureel € 50.000.

De financiële effecten zijn voorlopig ondergebracht in de stelpost nieuw beleid.

Rekening houdend met bovengenoemde zaken zag de financiële prognose voor de jaren 2024-2027 er (medio juli) als volgt uit:

Tabel 1. Uitkomsten kadernota incl. kadervoorstellen gemeenteraad (bedragen x € 1.000; - = tekort)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Kadernota	2.288	5.321	-1.774	-2.061
Kadervoorstellen gemeenteraad	-150	-150	-150	-150
Totaal begrotingsresultaat	**2.138**	**5.171**	**-1.924**	**-2.211**
-waarvan structureel	4.910	5.662	243	-985
-waarvan incidenteel	- 2.772	-491	-2.167	-1.226

Bij bovenstaande uitkomsten was rekening gehouden met de volgende zaken:

1. Algemene uitkering gemeentefonds op basis van de decembercirculaire 2022. Effecten meicirculaire 2023 gemeentefonds zijn in raadsvoorstel bij kadernota globaal geduid.
2. Een nog te realiseren structurele ombuiging van € 397.000 vanuit de taakstelling sociaal domein.
3. Een inflatiecorrectie van 9,6% op de gemeentelijke belastingen, conform de al jaren gehanteerde systematiek (inschatting cijfers CPB medio maart lopend jaar).

Na het opstellen van de kadernota leiden de volgende zaken tot aanpassingen van de gepresenteerde uitkomsten:

a. Verwerking van de ingevulde productformulieren door de budgethouders;
b. Verwerking van de uitkomsten van de meicirculaire 2023 gemeentefonds;
c. Gewijzigde opvatting provinciaal toezichthouder met betrekking tot verwerking kapitaallasten investeringen.

Primitieve begroting

Rekening houdend met deze aanpassingen is de uitkomst van de primitieve begroting voor de jaren 2024-2027 als volgt:

Tabel 2: Uitkomsten prim. begroting 2024-2027 (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
-totaal structureel en incidenteel	2.569	V	5.127	V	2.122	N	1.376	N
-w.v. structurele budgetten	**5.815**	**V**	**6.062**	**V**	**87**	**N**	**1.416**	**N**
-w.v. incidentele budgetten	3.246	N	935	N	2.035	N	40	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	4.705	N	1.748	N	2.035	N	40	V
-grondexploitatie	1.459	V	813	V	0	-	0	-

Analyse op hoofdlijnen van het verschil tussen de uitkomsten kadernota en primitieve begroting

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste budgetmutaties opgenomen die na de kadernota in de primitieve begroting zijn verwerkt. Deze aanpassingen zijn noodzakelijk in het kader van continueren van het huidige beleid. Een toelichting is opgenomen in het onderdeel 'Financiële positie 2024-2027'. Kortheidshalve wordt hiernaar verwezen. Enkele onderwerpen komen ook in deze aanbiedingsnota nog verder aan de orde.

Tabel 3: Verwerkte effecten in meerjarenbegroting na de kadernota 2024 (bedragen x € 1.000; - = nadelig)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo na vaststelling Kadernota	**2.138**	**5.171**	**-1.924**	**-2.211**
Meicirculaire 2023 gemeentefonds	496	368	-616	-680
Aanpassingen kapitaallasten	1.058	415	315	162
Wijziging regels provincie mbt raming kapitaallasten	359	580	557	1.355
Wijzigingen grondexploitatie	713	133	270	270
Toename personeelslasten	-546	-486	-466	-566
Meerkosten evenementensubsidies	-120	-120	-120	-120
Hogere energiekosten	-525	-518	-500	-482
Meerkosten jeugdzorg	-403	-403	-403	-403
Hogere kosten beheer openbare ruimte/sportacc.	-340	-340	-340	-340
Hogere kosten exploitatie vastgoed/accomm.	-250	-220	-220	-220
Indexering subsidies div.instellingen	-356	-356	-356	-356
Toename kosten Wmo/schuldhulpverlening	-278	-278	-278	-278
Hogere kosten verzekeringen	-144	-134	-134	-134
Hogere bijdragen aan gemeensch.regelingen	-325	-305	-207	-68
Aframing stelposten loon- en prijsontwikkeling	1.378	1.464	1.579	1.427
Storting in reserve vitale centra niet in 2027				1.000
Diverse overige verschillen	-286	156	721	269
totaal van de aanpassingen	*431*	*-44*	*-198*	*835*
Saldo meerjarenbegroting	**2.569**	**5.127**	**-2.122**	**-1.376**

Uitkomsten meicirculaire 2023 en ontwikkelingen gemeentefonds komende jaren

Aannames in Kadernota 2024-2027

In de uitkomsten van de kadernota 2024-2027, zoals die aan de gemeenteraad is aangeboden, was rekening gehouden met de volgende punten:

a. Extra rijksbijdrage taken Jeugdwet
   Omdat er nog geen uitwerking was van de Hervormingsagenda jeugdzorg zijn voor de jaren 2022 en 2023 aanvullende incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. In de meerjarenbegroting 2023-2026 was ook voor de jaren na 2023 al rekening gehouden met een extra rijksbijdrage ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Voor 2027 is deze lijn in de kadernota 2024-2027 doorgetrokken. Het gaat om een bedrag van circa € 1,5 miljoen.
b. Eenmalige rijksbijdrage 2026
   Het kabinet heeft in het coalitieakkoord besloten dat het gemeentefonds vanaf 2026 niet langer automatisch via de normeringssystematiek (trap op – trap af) wordt aangepast. Daarmee vervalt de koppeling aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Daarnaast keert vanaf 2026 de opschalingskorting weer volledig terug, nadat de verhoging van deze korting in de periode 2023-2025 tijdelijk was opgeschort. Gevolg is dat de omvang van het gemeentefonds in 2026 fors lager is dan in 2025 en dus ook de gemeentefondsuitkering die gemeenten ontvangen. Dit wordt ook wel aangeduid als het ‘ravijnjaar’. Ter gedeeltelijke compensatie heeft het Rijk voor 2026 een éénmalig bedrag toegekend van € 1 miljard. Voor Moerdijk komt dit neer op een bedrag van € 1,8 miljoen. De provinciale toezichthouder stond gemeenten toe om deze éénmalige bijdrage als structureel aan te merken. Voor begrotingsjaar 2027 is dit bedrag nu dus ook weer in de cijfers verwerkt.

Meicirculaire 2023

In het raadsvoorstel bij de kadernota is verwoord dat met de effecten uit de meicirculaire 2023 nog geen rekening gehouden was. Wel is vermeld dat het vermoedelijk gaat om een positief effect voor 2024 en 2025 van circa € 400.000-€ 500.000. Voor de jaren 2026 en verder gaat het om een gelijk bedrag maar dan met een negatief effect. De definitieve cijfers waren op het moment van het uitgaan van het raadsvoorstel nog niet berekend.

Inmiddels heeft de berekening wel plaatsgevonden en zijn de effecten dus bekend. Deze effecten zijn:

jaar	bedrag
2024	€ 496.000 positief
2025	€ 368.000 positief
2026	€ 616.000 negatief
2027	€ 680.000 negatief

Ten opzichte van hetgeen in het raadsvoorstel bij de kadernota is verwoord, zijn de verschillen beperkt. De belangrijkste reden voor de over het algemeen iets nadeligere uitkomst is dat de stelpost voor de extra middelen jeugd lager uitvalt dan verwacht. Dit omdat er nu ook rekening gehouden wordt met investeringen om de uitgaven te beheersen die voor rekening van de gemeente komen. Een deel van deze investeringen loopt centraal via het rijk. Gemeenten worden daarvoor gekort op de extra middelen jeugd. Er is inmiddels een akkoord tussen de VNG en het kabinet met betrekking tot de Hervormingsagenda jeugdzorg.

Verder is in de circulaire bekend gemaakt dat de eerder voor 2026 als éénmalige bijdrage aangemerkte € 1 miljard vanaf 2027 structureel beschikbaar komt. Hier was in de Kadernota 2024-2027 al rekening mee gehouden.

Toekomst algemene uitkering

Zoals al aangegeven zal vanaf 2027 (was eerst 2026) een nieuwe financieringssystematiek gaan gelden. Hierbij wordt de mogelijkheid van een groter eigen belastinggebied betrokken. Eerder is ook al aangegeven dat het huidige demissionaire kabinet heeft besloten om vanaf 2026 af te stappen van de normeringssystematiek 'samen trap op, samen trap af' en de tijdelijk bevroren opschalingskorting in 2026 weer te ontdooien. Concreet betekent dit dat vanaf 2026 de omvang van het gemeentefonds fors daalt en daarmee dus de algemene uitkering die gemeenten ontvangen. 2026 wordt ook wel aangeduid als 'ravijnjaar'.

Ondanks de toegezegde bijdrage van € 1 miljard, wordt de korting op het gemeentefonds becijferd op circa € 3 miljard in 2026. Dat bedrag loopt in de jaren daarna op met circa € 700 miljoen per jaar. Voor Moerdijk hebben we het dan over een bedrag van € 5,5 miljoen in 2026 dat oploopt tot een bedrag van € 9,5 miljoen in 2029.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VNG van 14 juni jl. is de resolutie 'Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief' met grote meerderheid aangenomen. In deze resolutie is aangekondigd dat de VNG een begrotingsadvies uitwerkt voor het opstellen van de gemeentelijke begrotingen 2024-2027. Dit advies bestaat uit twee onderdelen, t.w.:

a. Prestenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting.
b. Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit het gemeentelijk bestuursakkoord 2022-2026 en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.

In de primitieve begroting is bovenstaand advies doorgevoerd. Dit past ook binnen het uitgangspunt van de kadernota 'Inzet op een sluitende begroting 2024 en niet op een totaal sluitende meerjarenbegroting'. Overigens was er in het verleden meer dan eens sprake van een voor alle jaren structureel sluitende begroting, waarbij dan wel in de ramingen na het 1e begrotingsjaar rekening was gehouden met stelposten voor nog te realiseren taakstellingen. Als met deze stelposten niet was gerekend, zouden de uitkomsten voor de meerjarenramingen niet positief zijn geweest.

Naast het begrotingsadvies adviseert de VNG verder dat als de opbouw van de begroting dit toelaat om in de financiële toelichting een overzicht te geven van keuzes die gemaakt of overwogen kunnen worden om de begroting sluitend te maken voor de jaren 2026 en 2027. Op dit moment willen wij dit beperken tot het aangeven van de 3 hoofdsporen waar dan aan gedacht kan worden, t.w.:

a. Schrappen ambities;
b. Ombuigingen binnen het bestaand beleid;
c. Belastingverhogingen.

Het advies van de VNG voor de jaren 2026 en 2027 hebben wij in ons meerjarenperspectief toegepast.

Gewijzigde opvatting provinciaal toezichthouder over verwerking kapitaallasten investeringen

Eind juli 2023 heeft de provinciaal toezichthouder aangegeven dat zij met ingang van de meerjarenbegroting 2024 haar beleid voor wat betreft het berekenen van kapitaallasten voor nieuwe (her)investeringen wijzigt. Tot en met de begroting 2023 waren gemeenten verplicht in het jaar van afronding van de (her)investering 50% van de kapitaallast als structurele uitgaven op te nemen. Dit ondanks de mogelijkheid die het Besluit Begroting en Verantwoording biedt om pas in het jaar volgende op de realisering van de (her)investering te starten met het berekenen van rente en afschrijving. Deze mogelijkheid, ook opgenomen in ons Waarderings- en Afschrijvingsbeleid, hanteren wij binnen Moerdijk al jaren. Deze gewijzigde opvatting van de provincie heeft een positief effect op de uitkomst van de structurele begrotingspositie in onze meerjarenbegroting. Omdat de provincie bij de beoordeling van de begroting vooral toetst of deze structureel reëel in evenwicht is, is deze beleidswijziging dus van belang. In de uitkomst van de primitieve begroting is met deze beleidswijziging rekening gehouden.

Loon- en prijsontwikkeling

In de meerjarenbegroting 2023-2026 was een stelpost opgenomen voor loon- en prijsontwikkelingen. Het bedrag (circa € 1,4 miljoen) was berekend op grond van de compensatie hiervoor binnen de gemeentefondsuitkering. Bij het invullen van de productformulieren voor de meerjarenbegroting 2024-2027 is daar waar dit van toepassing is rekening gehouden met het verwachte prijsniveau voor 2024. Dit komt terug in diverse posten in het overzicht ‘verwerkte effecten in meerjarenbegroting na de kadernota 2024’. Binnen de meerjarenbegroting is dus rekening gehouden met de sterke loon- en prijsontwikkeling van de afgelopen periode. Het is dan ook reëel om de stelpost die hiervoor was geraamd te laten vervallen. In de primitieve begroting is hier rekening mee gehouden.

Scan Mens en Maatschappij in relatie tot taakstelling

Bij de vaststelling van het 'Keuzedocument' bij de begroting 2021 was een taakstelling opgenomen van € 1,7 miljoen voor het domein Mens en Maatschappij. Peildatum voor deze taakstelling was 1 januari 2021. Het totale budget voor het sociaal domein had op dat moment een omvang van € 34,56 miljoen. De taakstelling was verdeeld over de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024.

Voor de jaren 2021 tot en met 2023 zijn maatregelen genomen die samen € 1.529.000 hebben opgebracht. Vanuit een inhoudelijke analyse van het sociaal domein zijn diverse keuzes gemaakt op basis van de negen, door de gemeenteraad vastgestelde, uitgangspunten uit de scan Mens en Maatschappij. Met name het aanbieden van 'lichtere' producten ook in het belang van de cliënt - binnen de Wmo - heeft tot forse besparingen geleid. Voor het jaar 2024 resteert nog een bedrag van € 171.000.

Eerder is aan de raad voorgesteld om te korten op inkomensvoorzieningen en mantelzorgwaardering en leges te heffen op de gehandicaptenparkeerkaart (totaal € 70.000). De raad heeft hier niet mee ingestemd.
Om het nog resterende bedrag van € 171.000 in 2024 te realiseren zijn echter maatregelen van dien aard nodig, evenals het korten op preventie en meedoen aan het 'gewone leven'. Denk bijvoorbeeld aan subsidies aan verenigingen, bibliotheek, inzet jongerenwerk etc. Inzetten op preventie en meedoen is echter juist de richting die we meer op willen gaan. Ten eerste in het belang van de inwoners en ten tweede om de zorg en hulp betaalbaar te houden en voldoende personeel te houden voor de mensen die het écht nodig hebben. De bedoeling is zorg en hulp zo beperkt mogelijk te houden.

De inhoudelijke aanpak van de Scan heeft tot een omslag van denken geleid in het sociaal domein. Duidelijk opdrachtgever/opdrachtnemerschap; kansen benoemd om het werk van de gemeente beter af te bakenen en tegelijkertijd beter samen te werken met de maatschappelijke partners zoals onderwijs, GGD, Woonkwartier en huisartsen; duidelijker werken vanuit de bedoeling en de specifieke problematiek; meer focus op de sociale kant van het gebiedsgericht werken, meer gebruik van data etc.
Alle kansen en inzichten zijn opgetekend in Scan deel II en deel III. Deze zijn gaandeweg al opgepakt maar zullen juist in de doorontwikkeling worden verzilverd, met zowel kwalitatieve als kwantitatieve winst als gevolg. Maatregelen vragen ook tijd.
Gelet hierop stellen wij uw gemeenteraad voor om het nog resterend bedrag aan taakstelling van € 171.000 door te schuiven naar 2025 en niet nu nog met aanvullende maatregelen voor 2024 te komen. Dit betekent voor 2024 een nadeel ten opzichte van hetgeen waarmee in de kadernota rekening was gehouden. Dit nadeel wordt verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2024.

Ontwikkelingen na kadernota en primitieve begroting

Onderstaand wordt ingegaan op de effecten van voorstellen die aan de gemeenteraad worden voorgelegd in de nog komende raadsvergaderingen voor de behandeling van de begroting op 9 november 2023, een aantal nagekomen ontwikkelingen en enkele specifieke begrotingsposten.

a) Voorstellen gemeenteraad voor raadsvergadering 28 september 2023 en 2 november 2023.

Raadsvergadering 28 september 2023

Met betrekking tot de 'Schoolontwikkeling Zevenbergschen Hoek – tijdelijke huisvesting basisschool De Hoeksteen' zijn éénmalige budgetten beschikbaar gesteld voor de jaren 2024, 2025 en 2026. Met deze budgetten was al rekening gehouden in de stelpost nieuw beleid. Dit raadsvoorstel heeft derhalve geen effect op de begrotingsuitkomsten. Het enige is dat de middelen vanuit de stelpost nieuw beleid moeten worden overgebracht naar het reguliere product.

Een ander voorstel betreft 'Beleidskader gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen'. Om het beleidskader verder uit te kunnen werken in een implementatiefase is gedurende een periode van 2 jaar tijdelijke formatie nodig. Deze formatie wordt ook ingezet voor advisering over huisvesting van maatschappelijke voorzieningen in zijn algemeenheid, b.v. binnen diverse nieuwbouwprojecten van o.a. MFA's en sportaccommodaties. Voor 2024 en 2025 is jaarlijks een incidenteel budget nodig van € 90.000.

Het ander voorstel met financiële effecten betreft het raadsvoorstel 'Vervolg deelprojecten Gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost. Voor de woningbouwontwikkeling in het gebied Markvelden Noord, het tracé Zuidrandtunnel en het tracé Verlengde Zuidrand is budget gevraagd. De netto investering komt uit op een bedrag van € 28,5 miljoen. Dit betekent € 1.270.000 aan kapitaallasten. Omdat de oplevering van de werken in verschillende perioden plaatsvindt, zal de begroting vanaf 2027 worden belast met een bedrag van € 465.000. Vanaf de begroting 2029 moet het volledige bedrag binnen een sluitende begroting worden verwerkt.

Voor het uitwerken van diverse zaken in de deelgebieden Markvelden Zuid, Markzoom en De Hil/Stationsgebied/Stationstunnel wordt een éénmalig budget gevraagd van € 750.000. Voor dit budget wordt de algemene reserve aangewend en dit geeft derhalve geen structurele lasten voor de komende jaren. Daarnaast is voor een goede borging op directieniveau van o.a. deze ontwikkeling een budget gevraagd van € 128.000. Hiermee was binnen de stelpost nieuw beleid al rekening gehouden en dit heeft dan ook geen effect op de begrotingsuitkomsten.

Raadsvergadering 2 november 2023

Voor de raadsvergadering van 2 november 2023 worden, zover nu bekend, 4 voorstellen met financiële consequenties aan de raad voorgelegd, t.w.:

i. Digitale sleutelsysteem voor maatschappelijke accommodaties.
   Het betreft een krediet van € 219.000. De kapitaallasten samen met de jaarlijkse licentiekosten komen uit op een bedrag van € 28.750. In de stelpost nieuw beleid is rekening gehouden met jaarlijkse lasten tot een bedrag van € 21.600. De extra structurele lasten met ingang van 2025 bedragen derhalve circa € 7.000 per jaar.
ii. Gemeentelijk Waterprogramma (GWP), voorheen vGRP
   De financiële effecten van dit voorstel zijn voor de meerjarenbegroting budgettair neutraal. Verwachte uitgaven komen ten laste van de voorziening riolering.
iii. Inrichtingsplan Stenen Poppen
   Voor deze inrichting is een bedrag nodig. Dit ligt vermoedelijk in de orde van grootte van € 100.000 à € 200.000. De jaarlijkse lasten bedragen € 9.000.

iv. Ontwikkeling bedrijventerreinvisie gemeente Moerdijk
De laatste vastgestelde visie op de lokale bedrijventerreinen dateert van 21 januari 2010. Deze visie gaf een doorkijk tot 2020, waardoor actualisatie is gewenst. Er ontbreekt op dit moment een grondige analyse van onze bedrijventerreinen. Dit is noodzakelijk om vervolgens een gedegen visie en actieprogramma op te stellen. Naast dat de huidige visie niet meer actueel is hebben we voor toekomstige bedrijventerreinen geen kaders waarbinnen deze ontwikkelt kunnen worden. Om een programma bedrijventerrein te ontwikkelen is het van belang om eerst een analyse te maken en een visie op te stellen. Voor het opstellen van deze visie is een bedrag nodig van € 50.000. Dekking van deze kosten kan vanuit de algemene reserve.

b) Nagekomen ontwikkelingen
Na het opstellen van de kadernota (mei 2023) bleek dat er nog enkele nieuwe ontwikkelingen zijn die geen plaats in de kadernota hebben gekregen. Omdat het essentieel is deze ontwikkelingen wel op te nemen in de meerjarenbegroting 2024-2027 wordt voorgesteld deze alsnog mee te nemen. De financiële gevolgen worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2024. Het betreft de volgende zaken:

i. Digitale dienstverlening
In de eerste helft van 2023 heeft een analyse plaatsgevonden van onze digitale dienstverlening. Hierbij hebben we gekeken naar waar we nu staan en wat er nodig is om tot een realistische ambitie voor digitale dienstverlening te komen. Hierbij hebben we de uitgangspunten die we kunnen vinden in het bestuursakkoord, de programmabegroting, de dienstverleningsprincipes en de uitgangspunten uit de I-visie die van belang zijn bij het uitwerken én implementeren van een programma digitale dienstverlening betrokken. Om op een goede en projectmatige manier digitale dienstverlening uit te kunnen werken, laat staan te implementeren, hebben we de juiste kennis en kunde nodig. Met de analyse zijn we tot de conclusie gekomen dat we op dit moment onvoldoende kennis in huis hebben op het gebied van digitale dienstverlening maar ook ten aanzien van de digitale kant van de opgave. Het gaat dan in het bijzonder over technische en vakinhoudelijke kennis over kansen en mogelijkheden, kennis van landelijke ontwikkelingen op dit gebied en kennis van eigen en nieuwe applicaties. Dit betekent niet dat deze kennis geheel niet aanwezig is in de organisatie, wel constateren we dat om het project binnen het bredere programma dienstverlening goed weg te zetten we tijdelijk extra expertise nodig hebben. Binnen het project zal voldoende aandacht worden gegeven aan het versterken van digitale vaardigheden van onze inwoners. Verder zullen ook de nodige actiepunten die voortkomen uit de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) een plaats krijgen in dit project. Ook hiervoor geldt dat we voor (het tempo van) de implementatie afhankelijk zijn van de beschikbare capaciteit en technische mogelijkheden. Voor het oppakken van de onderdelen in het kader van de Wmebv komt vooralsnog geen compensatie vanuit het Rijk, omdat de minister van mening is dat het gaan voldoen aan deze wet uiteindelijk zal leiden tot efficiency binnen de gemeentelijke processen. Om de digitale dienstverlening vorm te geven en de Wmebv goed te kunnen implementeren binnen onze organisatie vragen we voor 2 jaar (2024 en 2025) € 90.000 per jaar budget.

ii. Versterken juridische functie
De juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen is bepalend voor zowel de betrouwbaarheid richting onze inwoners als de slagvaardigheid in het bereiken van de gemeentelijke doelen. Mede op basis van ontvangen interne signalen (o.a. ervaren hoge werkdruk) is in het tweede kwartaal de juridische slagkracht kritisch onder de loep genomen. Uit dit interne onderzoek door Concerncontrol is gebleken dat de kwaliteit van de juridische advisering over het algemeen als goed wordt ervaren. Desondanks komen duidelijk 2 capaciteitsknelpunten naar voren die direct ingrijpen vereisen. Het betreft knelpunten die nu al worden gevoeld en leiden tot langere doorlooptijden, dreigende uitval van juristen en verlies in kwaliteit van advisering. Gezien de huidige en verwachte ontwikkelingen (o.a. juridisering van de samenleving en implementatie van nieuwe wetgeving) en de politiek-bestuurlijke ambities (ontwikkelgemeente, 40.000+ gemeente, leefbare en vitale kernen, energietransitie) zullen deze knelpunten nog sterker gevoeld gaan worden. Deze capaciteitsknelpunten vertragen de realisatie van tal van gemeentelijke doelen, met de nodige financiële en politiek-bestuurlijke risico's (imagoschade) tot gevolg. Concreet gaat het hierbij om knelpunten in capaciteit m.b.t. de privaatrechtelijke advisering in het kader van gebiedsontwikkeling respectievelijk de

juridische handhaving met het oog op de bescherming van de leefbaarheid. Om deze knelpunten structureel op te lossen is een uitbreiding van in totaal 2 fte (indicatief schaal 11) noodzakelijk. Aanvullend is een structureel budget van € 25.000 per jaar nodig voor de inschakeling van externe specialistische expertise. Totaal komt dit neer op een extra jaarlijks budget van € 230.000 (2 x € 102.500 + € 25.000).

iii. Regionale samenwerking op informatiebeheer
Om de kwetsbaarheid te verminderen is het belangrijk dat er meer energie moet worden gestoken in de samenwerking en samenhang tussen de I (informatisering) en A (automatisering) binnen de gemeenten Roosendaal, Etten-Leur, Tholen, Moerdijk en Werkplein Hart van West-Brabant. De nadruk moet komen te liggen op regie in plaats van technisch beheer. De vernieuwde samenwerking op I en A is de basis voor een moderne dienstverlening doordat sneller en beter vorm gegeven kan worden aan nieuwe ontwikkelingen. Ook het delen van rollen en functies en verbeterde toegang tot de arbeidsmarkt draagt bij aan het beperken van de kwetsbaarheid. Minder meerkosten door gezamenlijke advisering en uitvoering van projecten, onder andere gebaseerd op wetgeving en maatschappelijke ontwikkelingen. Tenslotte kan met een goede samenwerking gewaarborgd worden dat de data van inwoners en bedrijven veilig blijven. De opstart van deze nog verder vorm te geven samenwerking vraagt een incidenteel budget van € 138.000 in 2024 en € 130.000 in 2025. Dit om een kwartiermaker te werven voor het organiseren en coördineren van de nieuwe samenwerking. Daarnaast bestaat deze investering uit een vervangingsbudget om de eerste regionale functies bij de deelnemers te kunnen werven en daarmee het tijdelijke tekort aan capaciteit op te kunnen vangen. Alle deelnemende organisaties dragen op een gelijkwaardige manier bij aan de investering.

iv. Projectleider huisvesting arbeidsmigranten
Tot en met 2023 was er budget in de begroting opgenomen voor het project huisvesting arbeidsmigranten, o.a. voor het ontwikkelen van beleid. Dit project loopt in 2024 nog door. Voor 2024 is daarom eenmalig nog € 60.000 nodig.

c) Specifieke begrotingsposten

i. Kostendekkendheid bouwleges
In de primitieve begroting is de opbrengstraming voor de bouwleges voor 2024 e.v. gesteld op € 1.580.000. Het totale kostenplafond is voor 2024 e.v. geraamd op € 1.960.000. In de discussie over kostendekkendheid van de leges is bepaald dat voor bouwleges uitgegaan wordt van het volledig doorrekenen van onze kosten. Op basis van dit uitgangspunt zou de opbrengst aan bouwleges kunnen worden verhoogd met een bedrag van € 380.000. 2 aspecten zijn echter van belang. Enerzijds verwacht men vanuit het team VVTH dat de opbrengst zal afnemen in verband met de invoering van de WKB (wet Kwaliteitsborging voor het bouwen) en zijn de tarieven gebaseerd op het niveau van 2023 (vastgesteld in het raadsvoorstel gemeentelijke belastingen in december 2022). Anderzijds is aan de kostenkant bij de toerekening van uren uit het team uitgegaan van de huidige bezetting. Hierbij is rekening gehouden met de cao-afspraken van 2023 wat een toename betekent aan zowel directe als indirecte kosten (overhead). De effecten van de cao-afspraken betekenen voor de uurtarieven een verhoging met ca. 14%. In de tarieven voor 2023 was hiermee geen rekening gehouden omdat de cao afspraken pas half 2023 definitief zijn geworden. Het verhogen van de tarieven met genoemd percentage vinden wij reëel en geeft een hoger bedrag aan bouwleges van € 220.000.

Doordat verwacht wordt dat er minder vergunningen worden afgegeven zal de inzet vanuit het team lager worden. Op dit moment is niet duidelijk hoeveel dit precies zal zijn. Het is echter niet reëel hier geen rekening mee te houden. Theoretisch zouden de kosten, rekening houdend met de nog toe te passen tariefsverhoging, moeten dalen met € 160.000. Het is echter niet zo dat deze ook direct uit het totale P-budget van het team verdwijnen. Dit is alleen mogelijk als binnen het team sprake is van een zgn. flexibele schil. Minder inzet vanuit de vaste formatie betekent dat dit budgettair in de loop van jaren zal wordt gerealiseerd.

Wij stellen voor de tarieven te verhogen met 14% ten opzichte van 2023. Natuurlijk zullen we in 2024 de inzet voor vergunningverlening en het aantal vergunningaanvragen monitoren en eventuele verder effecten meenemen in de begroting 2025 en volgende jaren.

ii. Begrotingspost Jeugd
Bij de laatste controle op de begrotingsposten blijkt dat in de verhoging van het budget 'niet vrij toegankelijke zorg, onderdeel Jeugdhulp zonder verblijf' met € 400.000 ook rekening is gehouden met een budget voor PGB's van € 250.000. In verband met wijzigingen binnen de Iv-3 regels is vanaf 2023 een afzonderlijk product PGB Jeugd verplicht. Op deze nieuwe post is het budget van € 250.000 ook opgenomen. Conclusie is dat we het budget voor 'niet vrij toegankelijke zorg, onderdeel Jeugdhulp zonder verblijf' kunnen verlagen met genoemd bedrag.

Resumé ontwikkelingen na kadernota en primitieve begroting en doorschuiven taakstelling domein Mens en Maatschappij

Onderstaand de financiële effecten voor de meerjarenbegroting 2024-2027 van de ontwikkelingen na kadernota en primitieve begroting en doorschuiven taakstelling domein Mens en Maatschappij. Deze effecten zullen worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2024. Deze 1e begrotingswijziging is een onlosmakelijk onderdeel van de meerjarenbegroting 2024-2027.

Tabel 4: financiële effecten nagekomen ontwikkelingen (bedragen x € 1.000; N=nadeel; V= voordeel)

Omschrijving	2024				2025				2026				2027			
	incidenteel		structureel		incidenteel		structureel		incidenteel		structureel		incidenteel		structureel	
doorschuiven taakstelling domein Mens en Maatschappij	-		171	N	-		-		-		-		-			
voorstellen raad 28 september 2023	90	N	-		90	N	-		-		-		-		564	N
voorstellen raad 2 november 2023	-		16	N	-		16	N	-		16	N	-		16	N
digitale dienstverlening	90	N	-		90	N	-		-		-		-		-	
versterken juridische functie	-		230	N	-		230	N	-		230	N	-		230	N
regionale samenwerking op informatiebeheer	138	N	-		130	N	-		-		-		-		-	
projectleider huisvesting arbeidsmigranten	60	N	-		-		-		-		-		-		-	
kostendekkendheid bouwleges	-		220	V	-		220	V	-		220	V	-		220	V
begrotingspost Jeugd	-		250	V	-		250	V	-		250	V	-		250	V
totaal	**378**	**N**	**53**	**V**	**310**	**N**	**224**	**V**	**-**		**224**	**V**	**-**		**340**	**N**

Uitkomsten meerjarenbegroting 2024-2027, inclusief mutaties opgenomen in 1e begrotingswijziging 2024

In de vorige onderdelen van deze aanbiedingsnota hebben we de uitkomsten van de primitieve begroting 2024-2027 gepresenteerd en de financiële effecten die verwerkt worden in de 1e begrotingswijziging 2024. Dit geeft het volgende begrotingsbeeld:

Tabel 5: Uitkomsten primitieve begroting + 1e begrotingswijziging 2024 (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
-totaal structureel en incidenteel	2.244	V	5.041	V	1.898	N	1.716	N
-w.v. structuele budgetten	**5.868**	**V**	**6.286**	**V**	**137**	**V**	**1.756**	**N**
-w.v. incidentelel budgetten	3.624	N	1.245	N	2.035	N	40	V
-ter verdelen in:								
-algemene dienst	5.083	N	2.058	N	2.035	N	40	V
-grondexploitatie	1.459	V	813	V	-		-	

Conclusie uitkomsten meerjarenbegroting 2024-2027, incl. 1e begrotingswijziging 2024

Uitkomst structurele budgetten

De meerjarenbegroting is voor de jaren 2024, 2025 en 2026 reëel in evenwicht en dus structureel sluitend. Er is zelfs in 2024 en 2025 sprake van een fors positief saldo. Voor 2027 is sprake van een structureel tekort. Zoals eerder al verwoord passen wij voor 2027 het advies van de VNG toe en 'verbloemen' wij dit tekort niet door bijvoorbeeld een stelpost taakstelling op te nemen tot een gelijk bedrag aan het structurele tekort.

Betekent bovenstaand nu dat we op dit moment niets hoeven te ondernemen. Naar onze mening niet. Niet dat we nu direct allerlei voorstellen tot ombuigingen moeten lanceren waarover besluitvorming plaats moet vinden. Wel is het naar onze mening goed om met elkaar na te denken, het gesprek aan te gaan en te onderzoeken hoe de structurele ruimte binnen de begroting kan worden vergroot. Waarom dit advies? We hebben hierbij 2 hoofdargumenten. Onderstaand wordt hier op ingegaan:

Investeringen na 2027

Op dit moment wordt al gewerkt aan een aantal voorziene ontwikkelingen waarvan duidelijk is dat deze investeringslasten in de toekomst met zich brengen. Met deze lasten is in de cijfers tot en met 2027 geen rekening gehouden. Gedacht kan worden aan o.a. de volgende investeringen (investeringsramingen zijn globaal op basis van normgegevens) met de daarbij behorende kapitaallasten.

Tabel 6: Investeringen en kapitaallasten na 2027.

omschrijving	investeringsraming *	kapitaallast
gemeenschapshuis Willemstad	€ 4.550.000	€ 262.000
school en gymzaal Willemstad	€ 8.450.000	€ 423.000
schoolontwikkeling Fijnaart	€ 10.300.000	€ 515.000
schoolontwikkeling Klundert	€ 10.625.000	€ 531.000
2e gymzaal Zevenbergen	€ 2.775.000	€ 160.000
nieuwbouw Niervaert	€ 19.700.000	€ 1.133.000
scholenontwikkeling Zevenbergen	€ 7.812.000	€ 391.000
zuidrandtunnel (netto-investering)	€ 21.400.000	€ 805.000
stationstunnel Zevenbergen (netto)	€ 15.400.000	€ 578.000
totaal	**€ 101.012.000**	**€ 4.798.000**

** de investeringsramingen betreft een globale inschatting. Voor nagenoeg al deze bedragen geldt dat hier nog geen uitgewerkte kostenramingen voor is opgesteld. De bedragen zijn gebaseerd op normbedragen (o.a. onderwijshuisvesting; waarbij geen rekening is gehouden met de inrichting van de openbare ruimte) en ervaringen uit het verleden.*

Met deze investeringslasten loopt het structureel tekort op naar een bedrag van circa. € 6,6 miljoen. Nu is het natuurlijk zo dat besluitvorming nog plaats moet vinden en er altijd de mogelijkheid bestaat dat zaken niet doorgaan of verder worden doorgeschoven waardoor het beeld er anders uit komt te zien. Daar staat tegenover dat er in de komende jaren ook nog zaken naar voren zullen komen waar nu helemaal nog geen rekening mee is gehouden. Het toekomstperspectief is niet meer dan een indicatie.

2. Ontwikkeling algemene uitkering
   Opvolgen van het advies van de VNG heeft o.a. als doel om de discussie met het Rijk te kunnen voeren om te komen tot een omvang van het gemeentefonds die recht doet aan en het mogelijk maakt dat gemeenten de aan haar toe bedachte taken goed kan uitvoeren. In deze discussie past de omvang van het gemeentefonds vanaf 2026 zeer zeker niet. Echter het voeren van deze discussie geeft geen garantie dat het Rijk uiteindelijk ook over de brug komt en meer middelen toevoegt aan het gemeentefonds. Een bandbreedte is moeilijk aan te geven zeker gelet ook op ambtelijke bezuinigingsopties (Ombuigingslijst 2023 opgesteld door het ministerie van Financiën d.d. 1-8-2023) die onlangs zijn gepubliceerd. Zoals eerder ook aangegeven ‘claimt’ de VNG namens de gemeenten een compensatie van € 3 miljard. Mocht het Rijk deze ‘claim’ (en daarmee ook de structurele groei met € 700 miljoen per jaar na 2026) honoreren, dan betekent dit voor onze begrotingspositie een positief effect van € 5,5 miljoen in 2026, oplopend tot een bedrag van € 9,5 miljoen in 2029.

   In deze ontwikkeling van de algemene uitkering is geen rekening gehouden met de herverdeling van de middelen uit het gemeentefonds zoals deze nu voorzien wordt per 2027, inclusief de door het Rijk voorgestane andere financieringssystematiek. Dit omdat hier op dit moment nog geen enkele richting van bekend is en er dus ook geen inschatting van te maken is.

In 2024 zullen wij met de organisatie verkennen hoe de structurele ruimte binnen de begroting kan worden vergroot en zullen wij waar nodig uw raad hiertoe voorstellen doen. Wij pakken dit al op omdat duidelijkheid hierover vanuit Den Haag nog even op zich laat wachten. De Tweede Kamer heeft het onderwerp “Financiën decentrale overheden” namelijk controversieel verklaard.

Uitkomst incidentele budgetten
Voor de incidentele budgetten geldt dat in de jaren 2024, 2025 en 2026 de incidentele lasten hoger zijn dan de incidentele baten. Het verschil tussen de jaren 2024 en 2025 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een toevoeging in 2024 van € 2 miljoen aan de reserve strategische verwervingen. Dit op basis van het bestuursakkoord 2022-2026. In de jaren 2024 tot en met 2026 is verder steeds rekening gehouden met een voeding van € 1 miljoen aan de 'reserve vitale centra'. Voor 2024 en 2025 kan het tekort aan éénmalige middelen binnen de begroting worden opgevangen binnen het overschot aan structurele middelen. De totale begrotingsuitkomst is en blijft dan namelijk positief. Alle éénmalige activiteiten voor 2026 kunnen alleen doorgang vinden als een beroep op de algemene reserve wordt gedaan. Het beperkte overschot aan structurele middelen in 2026 is niet voldoende om alle lasten van de éénmalige activiteiten te kunnen bekostigen. Voor 2027 zijn de incidentele baten iets hoger dan de incidentele lasten. Dit geeft dus geen dekkingsprobleem.

Wij stellen voor om voor de jaren 2024 en 2025 het negatieve saldo aan éénmalige lasten en baten op te vangen binnen het overschot aan structurele middelen. Bij de begroting 2026 zullen we kijken hoe de financiële positie dan is en zullen we op basis daarvan handelen.

Verwachting toets provincie begrotingsuitkomsten

De begroting 2024 zal een uitgebreide provinciale toets krijgen. Dit omdat de afgelopen 3 jaar de provincie de begroting aan een beperkte toets heeft onderworpen. Na 3 jaren een beperkte toets te hebben uitgevoerd, volgt automatisch een uitgebreide toets. Op grond van de uitgebreide toets zal mogelijk meer informatie gevraagd worden over de begroting. Voor u als gemeenteraad blijft het verschil beperkt tussen een standaardbrief waarin het begrotingstoezicht wordt aangekondigd (bij beperkte toets) en een uitgebreide brief waarin naast de vorm van het begrotingstoezicht mogelijk ook een aantal bevindingen zal worden opgenomen.

De provincie focust zich primair op de vraag of de begroting 2024 reëel in evenwicht is voor wat betreft de structurele budgetten. Pas als, eventueel na interne correcties door de provincie, 2024 een tekort laat zien wordt het meerjarenperspectief van belang. Bij het onderzoek door de provincie wordt in ieder geval aandacht besteed aan de in de meerjarenbegroting opgenomen taakstellingen en stelposten. Onderstaand de taakstellingen en stelposten die in de primitieve begroting 2024-2027 zijn opgenomen:

Tabel 7: Taakstellingen en stelposten in de primitieve begroting 2024-2027

Taakstellingen (- = voordeel voor begrotingspositie)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Organisatie i.v.m. nieuw werkplekconcept	-	-200.000	-200.000	-200.000
Organisatie i.v.m. invoering WKB		-50.000	-100.000	-100.000
Domein Mens & Maatschappij	-171.271	-171.721	-171.721	-171.721
Verlaging uitgaven jeugdzorg (richtlijn provincie)		-957.000	-957.000	-978.000
subtotaal	**-171.271**	**-1.378.721**	**-1.428.721**	**-1.449.721**
Stelposten:				
Periodieke salarisaanpassingen	-	100.000	200.000	300.000
Loonontwikkeling	1.242.946	1.242.946	1.242.946	1.242.946
Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen	3.419.450	3.216.129	4.472.859	4.036.037
Taakmutaties algemene uitkering	384.015	529.380	115.940	8.899
Algemene uitkering; BCF-ruimte onder plafond	-456.000	-250.000	-250.000	-250.000
Algemene uitkering; extra middelen jeugd	-	-	-544.000	-404.000
Algemene uitkering; effect herijking maatstaven	-	-	-	-
Rijksbijdrage in kosten energietransitie	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
subtotaal	**4.540.411**	**4.788.455**	**5.187.745**	**4.883.882**
Totaal	**4.369.140**	**3.409.734**	**3.759.024**	**3.434.161**

In de primitieve begroting is in de jaarschijf 2024 1 taakstelling opgenomen, t.w. de taakstelling voor het domein Mens en Maatschappij van € 171.000. Eerder in deze aanbiedingsnota is voorgesteld deze taakstelling door te schuiven naar 2025. De taakstelling voor 2024 komt dus te vervallen. Dit wordt verwerkt in de 1e begrotingswijzing 2024. Daarna resteert er geen enkele taakstelling meer in de begroting 2024.
Voor wat betreft de stelposten geldt dat de stelpost 'nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen', bij een akkoord op de gegeven adviezen in deze aanbiedingsnota, nog zal wijzigen. De grootste mutaties betreffen een verzwaring van de begrotingspositie. Dit zal bij een sluitende begroting niet tot opmerkingen en/of correcties leiden. De enige correctie die de provincie zal toepassen betreft de geraamde rijksbijdrage in de kosten van de energietransitie. Dit omdat deze bijdrage van het Rijk nog niet definitief is.
Op basis van de huidige uitkomsten mag verwacht worden dat voor de begroting 2024 het repressief toezichtsregime zal gelden.

Overige onderwerpen

Algemene reserve/bestemmingsreserves/voorzieningen

In de “Financiële positie 2024-2027” wordt aangegeven dat met de nu bekende gegevens en de raadsbesluiten tot en met de gemeenteraad van 13 juli 2023 de omvang van de vrij te besteden algemene reserve € 16,1 miljoen is. Hierbij is rekening gehouden met een niet vrij besteedbaar deel dat nodig is als weerstandsvermogen van € 13,2 miljoen.
Verder moet op grond van het raadsvoorstel met betrekking tot de gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost rekening gehouden worden met:

a. Inzet van de algemene reserve tot een bedrag van € 750.000 voor de voorbereidingskosten voor de deelgebieden De Hil/Stationsgebied/Stationstunnel, omgeving, Markvelden Zuid en Markzoom.
b. Een toename van het benodigde weerstandsvermogen met € 4.350.000.

Verder wordt voor het opstellen van een bedrijventerreinenvisie een bedrag € 50.000 ingezet vanuit de algemene reserve (raad november 2023).
Dit betekent dat na deze raadsbesluiten de vrije ruimte binnen de algemene reserve afgerond € 11 miljoen zal zijn.

Naast de algemene reserve is er tot een bedrag van € 52 miljoen (vermoedelijke omvang per 1-1-2024) afgezonderd in diverse bestemmingsreserves.

Tot slot beschikken we ook over een aantal voorzieningen. Deze worden aangehouden voor het afdekken van kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitaties en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te verkrijgen, zoals voorziening wegen, voorziening gebouwen en voorziening riolering. De vermoedelijke stand van de voorzieningen per 1-1-2024 bedraagt € 48 miljoen.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” wordt een uiteenzetting gegeven van de belangrijkste risico’s en daaraan gerelateerde aspecten. Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij u naar deze paragraaf. Jaarlijks worden deze belangrijkste risico’s minimaal één keer geïnventariseerd. De laatste keer dat dit heeft plaatsgevonden is bij de jaarrekening 2022. Voor de begroting 2024 zijn de belangrijkste risico’s nogmaals bekeken. De in deze paragraaf berekende weerstandscapaciteit (€ 13,2 miljoen) en ratio (2.2) zijn zonder dat rekening gehouden is met de effecten van de gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost.

De gemeenteraad heeft bepaald dat de weerstandratio minimaal 1,0 moet zijn. Dit betekent dat de buffer binnen de algemene reserve voor het opvangen van risico’s gelijk moet zijn aan de berekende weerstandscapaciteit. Rekening houdend met de effecten van de besluitvorming over de gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost dan wijzigingen bovenstaande uitkomsten. De weerstandscapaciteit wordt dan € 17.550.000. De ratio komt dan uit op 1,63 (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend).

In de paragraaf worden enkele financiële ratio’s vermeld. In deze ratio’s is voor de jaren na 2024 voor het eerst rekening gehouden met de verwachte effecten van de voorgenomen investeringen. Op grond hiervan wijzigen de uitkomsten van deze ratio’s. Een aantal ratio’s gaat van categorie A (=goed) naar categorie B (=middelmatig, maar geen acuut risico).

Belastingdruk

In de paragraaf “Lokale heffingen” wordt ingegaan op de ontwikkeling van de lokale lastendruk met betrekking tot de ‘gezinsgebonden belastingen’ voor 2024. De lokale lastendruk neemt ten opzichte van 2023 toe met 7,93%.
Bij de berekening van de ‘gezinsgebonden belastingen’ wordt naast de afvalstoffen- en rioolheffing ook de OZB meegenomen. Voor de OZB wordt dan uitgegaan van de economische waarde van een gemiddelde woning.
Voor 2024 komt dit uit op een waarde van € 325.000. De stijging van de lokale lastendruk wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijging van de rioolheffing en de OZB met het percentage van de prijsindex, te weten 9,6%. De

afvalstoffenheffing stijgt ten opzichte van 2023 met 5,3%.

Personeel en organisatie

Algemeen

Voor 2024 hebben we onderstaande onderwerpen gekozen om op in te zetten:

- Opgaven in balans
  Dit onderwerp trekken we door vanuit 2023. Belangrijk is om de balans tussen werkvoorraad en menskracht zo acceptabel mogelijk te houden. Wij willen hiervoor komen tot duidelijke prioriteitstellingen. Medewerkers hebben in het medewerkersonderzoek 2023 ook aangegeven dat dit een belangrijk aandachtspunt is.
- Het goed inrichten van processen, procesoptimalisatie en procesbeheersing
  De inzet is om processen kwalitatiever, efficiënter en effectiever in te richten, ondersteund door gebruiksvriendelijke applicaties. Dit om onze dienstverlening nog meer te optimaliseren.

Natuurlijk zijn we bij het slagen van het oppakken van deze onderwerpen afhankelijk van het behouden van onze huidige medewerkers en nieuw aan te trekken medewerkers. In 2023 hebben we een nieuwe arbeidsmarktstrategie uitgewerkt voor het werven van nieuwe medewerkers. In deze strategie zetten we in op de kansen en ontwikkelingen die er binnen de gemeente Moerdijk zijn, waarbij de diversiteit van zaken die er binnen Moerdijk spelen heel uitdagend zijn om daaraan mee te bouwen.

Formatie

Met betrekking tot de formatie kan onderstaand overzicht worden gegeven tussen de nu begrote formatieomvang en loonkosten voor 2024 ten opzichte van 2023.

Jaar	Fte	Loonkosten
2023	255,10	€ 20.372.000
2024	273,63	€ 23.549.000

Een verdere toelichting op deze cijfers is opgenomen in de paragraaf “Bedrijfsvoering”.